

Štev. 9.

V Ljubljani, 1. kimavca 1910.

Leto XI.

Cesarju Francu Jožefu I.
kliče slovenska mladina
ob osemdesetletnici Nje-
govega rojstva:

Slava! — Živio!

IVO TROST:

Delo.

Povest iz naše šole.

adi so imeli otroci učitelja Breznika. Navadno resen mož je znal učiti kar igraje. Učenci so se kosali, kdo bo prej, kdo več in kdo bo odgovarjal lepše in spretnejše. Mnogo, mnogo so se naučili, zakaj Breznikov pouk je izpreobrnil vse nepazljivce in odgnal vse nagajivce daleč tja gor v krimske gozdove. Tihi so bili otroci, da bi čuli, ko bi miška zakašljala v luknji. Lenuhov niso poznali v Breznikovi šoli. Zato so ga ljudje tudi spoštovali. Daleč preko mej šolskega okoliša je slovelo njegovo ime.

Učitelj Breznik ni znal samo lepo učiti, znal je tudi krasno pripovedovati in zanimivo pisati svoje povesti. Najrajši je pisal zgodbe o svojih učencih; celo njihove najboljše pismene izdelke je priredil za tisk v listih, namenjenih mladini po širnem slovanskem svetu. Otrokom je bilo to jako všeč, nič manj — seveda — njihovim staršem. Skrbno so izdelovali učenci svoje naloge, z nado in strahom pričakovali sodbe učiteljeve ter potem radostnega dne, kdaj zagleda njih izdelek beli dan lepo natisnjen v mladinskem listu. Tedaj pa tudi niso dali iz rok tiste številke, dokler je ni znala na izust od prve do zadnje črke vsa družina, vsa hiša, vsa vas. To je bilo govornice in tekmovanja, učitelj se je pa smejal in veselil natihem. Saj je s tem dosegel vse, kar je namerjal: mladi so se učili lepo, pravilno in premišljeno pisati, stari pa nehote brati izdelke lastnih otrok; vsi so pa hvalili Breznikovo modrost.

Toda zgodilo se je še tisto leto, da se je veljava učiteljeva skrčila pod samo ničlo kakor živo srebro v toplomeru, ko ga postaviš v led.

Pomlad se je vrnila v naše kraje. Začelo se je delo na vrtu, klicalo kmeta na polje in travnike, njive in vinograde. Tisočero cvetic je priklilo iz tal, tisočero pozdravov novi pomladi. Tudi na šolskem vrtu se je začelo gibanje. Učitelj je ukazoval, učenci so delali, učenke pomagale. Veselo je bilo tisto početje, zakaj smeha ni bilo nikdar premalo. Breznik je namreč podražil tega in onega, kako je nespreten pri delu, prijel sam motiko in rovnico ter pokazal, kako treba obračati in rahljati zemljo, da bo rodovitnejša. Ob šolskih dneh ni bilo treba iskati delavcev. Ko je udarila ura začetek pouka, so šli skupno v učilnico, kjer so orali drugačno ledino kakor prej na vrtu, toda z enako lahkoto in ljubeznijo. Delo so nadaljevali sosednji otroci tudi po šoli.

Četrtek potem je ostal učitelj sam. Nehala je ponavljalnica, zato je imel prost dan. Otroci so pomagali doma staršem. Tedaj pa je prej vedno gosposko opravljeni Breznik slekel suknjič, da se je videla namesto bele pisana delavska srajca. Rokave je zavihal do komolcev, odložil ovratnik in ovratnico in — čujte! — kopal sam, prst poravnava sam, rovnico in grablje vihtel sam tako in še boljše kakor vsak velik vaščan, ki je odrastel na rodni grudi. Pot mu je tekel v debelih kapljah po razvnetem licu. Tedaj pa je kakor vsakdo drugi privlekel izza pasa veliko rdečo ruto in si otrl pot ter pogledal proti jasnemu nebu.

Tako delajo vsi delavci ob veliki vročini.

Sosedje vaščani, sicer sami kmetovalci in poštene duše, so se čudili, ustavljali oddaleč in natiem priznavali, da bi spravil Breznik s spretnostjo pri delu na vrtu v zadrego marsikaterega čislanega delavca, ki samega sebe hvali na glas in zaničuje druge, češ: Kako ste za nič? A jaz? — Od blizu se pa ni upal nihče ogovoriti kakor navadno prijaznega učitelja. Ljudje so se sramovali ter menili, da bi se sramoval tudi on, ko bi vedel, da ga gledajo. Moj mili Bože! In šolski vrt je bil sredi vasi.

Mogoče bi niti ne odzdravil, so mislili in sklepali, da se je možu najbrž — zmešalo, najsi so tudi občudovali njegovo pravilno delo.

Še bolj kakor pri odraslih vaščanih se je zmanjšala njegova veljava pri njegovih lastnih učencih. Učitelj, doslej eleganten kakor sam kaplan in župnik, pa koplje, razkopava in podkopava gnoj, prevaža in prenaša zemljo, ima predpasnik, umazane črevlje, umazane roke, od dela zaripel obraz, razmršene lase, obnošeno obleko — sploh cel kmet. Kdo naj ga spoštuje?

Zares se je znižala tisti dan učitelja Breznika veljava pod samo ničlo in še prav nizko pod ničlo. Njega samega pa ni prav nič razočaral slučaj, da so hodili ljudje mimo njega brez pozdrava, natiem in skoro boječe. Ni ga motilo spoznanje, da postajajo otroci na cesti ter se čudijo njemu in njegovemu delu. Kar nič se ni zmenil za to. Delal je vztrajno kakor najet ali pa kakor bi se bal, da mu zvečer gospodar odtegne nekaj desetih dneve, če se ne bo trudil dovolj.

Ob trdnem mraku je ostavil vrt. Videli so, da je pospravil orodje, da je kmalu potem zablížčala v njegovi sobi luč, zadonel je harmonij in z njim učiteljeva pesem: „Se delavec vpeha, trpljenje poneha, ga delopust vabi, večer ga hladi. Zvonovi, zvonite, k molitvi vabite.“ Prejšnji delavec zdaj prepeva veselo. Čuden človek! Pa da se mu le ljubi po trdem delu? Ali ni truden? Tako je šumelo in šuštelo od hiše do hiše. In še bolj veselo se je oglašal harmonij in še radostneje sam Breznik skozi odprto okno po vaši v tihi pomladni večer.

Drugo jutro se je prismejljal v učilnico. Lahna rdečica mu je navdajala lice, in njegova obleka je bila zopet gosposka, elegantna kakor navadno brez madeža. Po molitvi pomane roko v roki in vpraša najbližjega učenca, kje je bil včeraj, njegovega soseda pa, kaj je delal. Enako se je godilo učenkam. Skoro vsi so bili na polju in na njivah. Potem pristavi Breznik sam: „Mene ste tudi videli na vrtu in se gotovo čudili, da sem kopal, sadil in sejal ter opravljal vse vrtno delo sam. Čudili so se tudi vaši starši in drugi vaščani. Zakaj? — Ker menijo ljudje, da človek v gosposki suknji ne sme znati kmetiškega dela; celo tako napačno mislijo o njem, da je kmetiško delo zanj sramota. Glejte, to je zmota. Vi se učite tega dela doma. V šoli vam samo povem, kako bi se dalo to in ono izboljšati. Vsakega dela se pa mora človek učiti, ako hoče, da ga bo kdaj znal spretno in uspešno. Kdor zna toliko, trde, da je dober delavec. Vsak dober delavec ume svoje delo in je nanj ponosen. Nadejam se, da boste nekoč ponosni na svoje delo v šoli in drugod.

Tudi jaz sem se moral učiti kmetiškega dela. Kako bi sicer znal vam pojasnjevati različne nauke iz kmetijstva? Učil sem se, pravim, in nekaj tudi naučil. Ni mi žal tega in mi ne bo. Ponosen sem na svoje kmetiško delo, prav tako in nič manje ponosen kakor na to, če vidim, da vi, moji učenci, pomnite moje nauke, vidim pri vas uspeh svojega truda, ko vidim, da boste tudi vi vrli delavci kateregakoli stanu, ponosni na delo svojih rok, previdni ljudje, dobri državljani.

Človek je lahko ponosen na vse, kar se je naučil “

Prej uničeni ugled učitelja Breznika se je začel dvigati iz globine pozabljenosti. Učenci so strmeli vanj, in nekdanje spoštovanje se je vračalo v njih srca. Osebo učitelja Breznika so videli v posebnem sijaju časti, modrosti, delavnosti, vztrajnosti in sploh popolnosti. Odsev njegovega lica je zmagovit kakor angela maščevalnosti na vratih Adamovega raja in obenem nežnomil kot pogled nedolžnega otroka. Vedno tesneje so se ga oklepala otroška srca.

Izpraševal je še, hoteč se prepričati o uspehu svojega pouka. Rado-veden je bil, če se bodo še čudili, ako čujejo, da si zna kak gospod sam prišiti gumb k hlačam; če zna sam zabiti žebelj v steno; zna zašiti sam razparano obleko ali celo sam napreči konja, skuhati kosilo.

Smehljaje je zopet pristavil sam Breznik: „Veliko bolje in tudi častneje zanj, če zna, kakor če ne zna tega.“

Kdo bi mu ne pritrdil? Učenci so bili kar prepričani, da zna vse to — sam Breznik. In niso se varali. Zato so bili še bolj ponosni na svojega učitelja.

Ko so pozneje zopet obdelovali šolski vrt, se je štel srečnega oni, ki mu je vzel učitelj orodje iz rok ter pokazal: „takointako moraš, da bo dobro!“ Veselo je potem pripovedoval doma: „Učitelj Breznik me je naučil, on zna.“

Radí in vedno rajši so imeli otroci svojega učitelja. Ljudje so ga spoštovali od kraja ter hodili k njemu po dober svet. Daleč preko mej šolskega okraja je slovel po svoji modrosti in spretnosti. Saj ni znal samo lepo in uspešno učiti, krasno pripovedovati in še krasnejše napisovati zanimive povesti; znal je sam tudi lastnoročno pokazati, da kar uči in kar piše, niso le prazne besede, marveč njegovo lastno prepričanje, resnična volja — naravnost: on sam, ki uči, tako-le bi moralo biti, tako-le bodi in ne drugače.

Učenci so se poslej še veliko bolj veselili svojih lastnih uspehov, ko so vedeli, da je to radost tudi njih učitelja, uspeh in sad njegovega truda. To jih je še bolj veselilo kakor njih pisani sestavki v mladinskem listu. Saj so bili prepričani, da je to njih korist, njih največji dobiček, prava sreča.

Učitelja Breznika ugled je zaradi tega močno narastel in njegovi učenci so mu hvaležni s tem, da ga slušajo. Njemu in njim je pa to delo sreča in ponos.

IVAN KOŠIR:

Na Boč!

Dragi Robert!

lovenskih gorá ljubitelji so priredili preteklo nedeljo izlet na Boč. Izleta sem se udeležil tudi jaz. Evo Ti poročila o njem!

Navzlic dežju prejšnje noči smo korakali z veseljem od poljčanske strani proti vrhuncu. Pot je precej široka, peščena in ne prestrma. V eni uri smo dospeli do svetega Miklavža, podružnice kostrivniške župnije.

Tukaj smo se nasrkali sveže planinske vode ter si ogledali takozvano Balunječo, jamo, skozi katero se baje pride do velikanskega jezera, nahajajočega se v sredini Boča. V tem jezeru bi naj sameval velik zmaj, ki z njim strašijo matere svoje razposajenčke, ako nočejo biti pridkani. Če še omenim, da prinašajo stare ženice iz Balunječe jokave novorojenčke, menim, da lahko vzamemo zopet pot pod noge ter jo mahujemo naravnost proti koči na Boči.